

„JUSTÍCIA JE NEZÁVISLÁ MOC V ŠTÁTE A NEMÁ BYŤ SPÁJANÁ SO ŽIADNOU POLITICKOU MOCOU. SUDCOVIA POTREBUJÚ PRE PRÁCU POKOJ A SÚDNA MOC POTREBUJE STABILITU.“

JUDr. Dana Bystrianska, sudkyňa okresného súdu a prezidentka Združenia sudcov Slovenska
Foto: Dimenzie, archív

Montesquieho teória o trojdelení štátnej moci a o vzájomných brzdách a váhach moci v štáte je v európskych demokraciách a v štátnych systémoch dnes samozrejmosťou. Na Slovensku ako keby ani verejnosť, ani politici si nechceli tento princíp osvojiť alebo sa s ním stotožniť. V otázkach súdnictva a súdnej moci sa v médiách prevažne prezentujú názory úzkej skupiny sudcov, ktorí poukazujú na problémy v slovenskej justícii pod sloganom Otvoriť justíciu verejnosti.

Vláde vyhovuje neobjektívna kritika súdnej moci

Justícia a súdnictvo však patria medzi konzervatívne rezorty, respektíve oblasti spoločnosti. Možno sa verejnosť pýta, či slovenskí sudcovia vedia čo chcú, alebo či slovenských sudcov reprezentuje v médiách iba táto skupina sudcov? Akým spôsobom má Združenie sudcov Slovenska ochraňovať súdnu moc a sudcov a vstupovať do dialógu a komunikácie?

Ako sa majú presadzovať záujmy sudcov?

Skupina sudcov, ktorá je za otvorenie justície, nesúhlasila s pripravovanou novelou zákona, kritizovala ministerstvo spravodlivosti i predkladaný návrh zákona. Dôvod? Minister spravodlivosti vo vzťahu k niektorým sudcom z tejto skupiny uplatnil svoju disciplinárnu právomoc.

Oblasť disciplinárneho stíhania sudcov rozdelil sudcov na najmenej dva tábory. Združenie sudcov Slovenska (ZSS) zastáva názor, že pri presadzovaní záujmov sudcov sa musí dbať na všetky základné kritériá nielen slušnosti, ale aj ústavnosti a zákonnosti. Nezhodli sme sa na téme, ako komentovať právomoc oprávnených osôb v oblasti justície na podávanie disciplinárnych návrhov. Skupina sudcov za otvorenú justíciu sa domnieva, že úlohou stavovskej organizácie je verejne namietat a vstupovať hodnotiacimi úsudkami do diskusií na verejnosti. Vedenie ZSS prezentuje názor, že štátne orgány a aj disciplinárne senáty majú zákonom vymedzenú pôsobnosť, aby rozhodli o otázkach disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Takže ich netreba predbiehať a verejne prejednávať výsledky neskončených disciplinárnych konaní. Prostredníctvom svojich členov, kvalifikovaných právnych zástupcov a účasťou na zasadnutiach disciplinárnych senátov ZSS poskytlo efektívnu právnu pomoc svojim kolegom bez mediálneho skandalizovania vecí. Mnohým kolegom je takáto pomoc milšia, ako je mediálne znevažovanie v otázkach ich disciplinárnych stíhaní.

Znevažovanie súdnej rady pokračuje

Ako vieme Súdna rada SR vznikla v roku 2002 ako výsledok úsilia, ktoré

Združenie sudcov Slovenska je občianske združenie a najväčšia stavovská organizácia sudcov so sídlom v Košiciach (podľa miesta výkonu funkcie prezidenta združenia), ktorá pôsobí v súčasnosti na Slovensku a reprezentuje záujmy slovenských sudcov. Presadzuje nezávislosť súdnej moci a reprezentuje požiadavky sudcov, ktoré súvisia s ich ústavným postavením a garantovaním sudcovskej nezávislosti. Založené je na dobrovoľnom organizovaní sudcov a jeho členmi môžu byť len sudcovia. Záujmy sudcov a riešenia najmä v oblasti príprav legislatívnych návrhov zákonov presadzuje na apolitickom základe. Viac na www.zdruzenie.sk

podporovalo oddelenie a posilnenie nezávislosti súdnej moci od výkonnej moci. Doteraz sa, žiaľ, nepodarilo vybudovať jej dostatočnú autoritu. Sme svedkami znevažovania súdnej rady a jej predsedu, bez ohľadu na to, že ide o JUDr. Štefana Harabina, bývalého ministra spravodlivosti. Napriek tomu, že si sudcovia zvolili ôsmich sudcov do súdnej rady (ostatných členov z radov právnikov nominovala vláda, parlament a prezident), sme svedkami neustáleho napádania činnosti súdnej rady a negatívnej kritiky zo strany skupiny sudcov. A v súčasnosti už aj vládou.

Súčasný i predchádzajúce vedenie Združenia sudcov Slovenska presadzovalo korektné, zákonné a najmä ústavné riešenia otázok sudcov a tento prístup uplatňuje aj v komunikácii s verejnosťou, politikmi, ministerstvom spravodlivosti a so Súdnu radou SR. Podporilo súdnu radu aj ministra spravodlivosti (Š. Harabina) v otázkach novely zákona o prechode kompetencií z ministerstva spravodlivosti na Súdnu radu SR čo vo svojom dôsledku malo posilniť nezávislosť moci súdnej od moci výkonnej.

Zbytočná hystéria

Témou dňa sú aj neznalosť práce a pomerov v justícii, skutočná, domnelá a nesmierna náročnosť práce v justícii, nároky a požiadavky na kvalitu a rýchlosť rozhodovania. Slovenská republika prijala medzinárodné záväzky, podľa ktorých je povinná rozhodovať v súlade s medzinárodnými predpismi a s Ústavou

SR v primeranom čase a bez prietahov v konaní. Ústavný súd rozhoduje o plynulosti súdneho konania a rozhoduje aj o poskytnutí primeraného zadosťučnenia. V tejto súvislosti predseda súdu i minister spravodlivosti sú oprávnení podávať disciplinárne návrhy v prípade, ak získajú presvedčenie, že neplynulosť súdneho konania spôsobil sudca. A práve nerozlišovanie princípu objektívnej neprípravenosti štátu a jeho zodpovednosti za prípravenosť súdnej moci a subjektívne prípadné zavinenie sudcu spôsobujú hystériu o neplynulosti súdnych konaní, ktoré spôsobili sudcovia. Nie všetky prietahy v súdnych konaniach sú však spôsobené subjektívne a to nesprávnym výkladom práva, alebo nesprávnym posudzovaním vecí sudcom. Štatistiky hovoria o nesmiernom náraste súdnych sporov od 90-tych rokov, o nesmiernej náročnosti a zložitosti spoločenských pomerov v slovenskej spoločnosti. Otvorenie hraníc, nedostatočná právna úprava v oblasti prihlasovania sa občanov k trvalému pobytu, zavedenie nových právnych inštitútov a pokusy odbremeniť justíciu v podobe rozhodovania rozhodcovskými súdmi spôsobili nárast súdnych sporov, ktoré nielen v minulosti, ale ani dnes štát dôsledne nerieši.

Dominuje právo EÚ

Prijatie európskej legislatívy ako primárnej spôsobuje komplikovanie právnych noriem, s ktorými sa zoznamujú sudcovia. Sudca musí rozhodovať so znalosťou veci. Všetky komplikácie spôsobujú zdĺhavejšiu prípravu a dlhší proces rozhodovania v súdnych konaniach. To nie je len otázka schopnosti sudcu rozhodovať. Je to aj otázka zodpovednosti rozhodnúť podľa platného práva, dnes je ním v mnohých otázkach právo EÚ. A toto sa podceňuje.

Samozrejme, v justícii je stále mnoho problémov. Najväčším je preťaženosť súdov a sudcov a neuveriteľne vysoká miera súdivosti. Vytvára to obrovský tlak na výkonnosť súdnictva a sudcov. Mnohé nedostatky, ktoré existujú, nie sú chybou systému, ale chybou interpretácie ich nositeľov.

Položme si otázku, čo sa vlastne deje v slovenskej justícii? Prečo sa o nej hovorí tak kriticky, prečo sa spomína toľko problémov, ktoré štandardne existujú aj v slo-

venskom verejnom a spoločenskom živote, len sa o tom toľko nepíše a nehovorí?

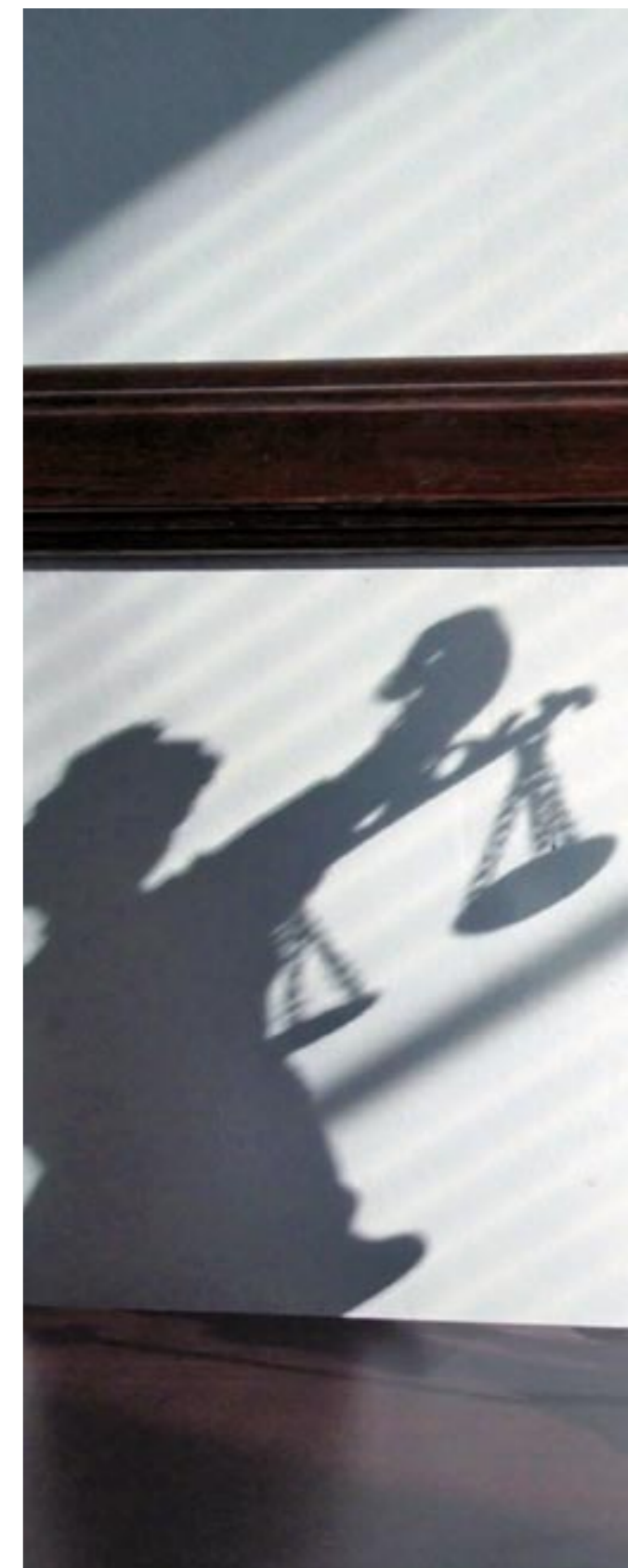
Justícia je nezávislá moc v štáte a nemá byť spájaná so žiadnou politickou pomocou.

Sudcovia potrebujú pre prácu pokoj a súdna moc potrebuje určitú stabilitu. Sme svedkami opaku. Nestabilita a rôzne názory v závislosti od výsledku volieb zasahujú justíciu a celé justičné prostredie, nielen sudcov. Podpisujú sa práve na spôsobe riadenia a potom aj na rýchlosti a kvalite rozhodovania súdov.

Riadenie súdov zabezpečuje minister spravodlivosti

Existencia súdnej rady a samosprávy sudcov v podobe sudcovských rád na okresných a krajských súdoch mala zabezpečiť pôsobenie sudcov v týchto orgánoch sudcov na riadenie súdov. Otázka a problém sú totiž v tom, že riadenie súdov zabezpečuje prostredníctvom menovania a aj odvolávania predsedov súdov ministerstvo spravodlivosti a jeho minister. Minister je politicky motivovaná osobnosť, ktorá vykonáva svoj úrad ako člen vlády a zvyčajne je aj podpredsedom vlády. Je preto významnou funkciou. Ak bol ministrom sudca, sudcovia vždy s nádejou očakávali, že je znalý pomerov v justícii a preto presadí pre ich prácu dobré podmienky a dobré materiálne, personálne aj finančné zabezpečenie.

Na Slovensku pôsobí viac ako 1300 sudcov. Mnohí z nich pôsobia v sudcovských radách (v samosprávnych orgánoch), avšak nedostávajú taký mediálny priestor ako skupina sudcov za otvorenosť v justícii. Prečo? Ide o „kvalitnejších“ a rozhládených kolegov, ktorí sú zanietenjší v nejakých cieľoch, ktoré my, ostatní sudcovia, nemáme? Myslím si, že výkonná moc nie je ochotná vzdať sa svojho vplyvu na moc súdnu a to prostredníctvom snáh verejne kritizovať súdnu moc. Toto určite nepri-speje verejnej mienke ani právnomu vedomiu občanov. Zneužívanie nedostatkov, ktoré prirodzene existujú aj na Slovensku, na verejné pranierovanie a kritizovanie súdnej moci a aj sudcov, je v rozpore s dlhoročným úsilím sudcov a tiež Združenia sudcov Slovenska.

PREZIDENT EURÓPSKEJ SIETE SÚDNYCH RÁD NAVŠTÍVIL SÚDNU RADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. PODĽA NEHO SUDCA BY MAL BYŤ TRESTNE STÍHANÝ LEN NA PODNET NEZÁVISLÉHO PROKURÁTORA.

Bude ministerka Žitňanská rešpektovať názory Lorda Justice Thomasa?

Róbert Matejovič
Foto: archív Dimenzie

Na pozvanie Súdnej rady Slovenskej republiky sa koncom septembra 2010 uskutočnilo pracovné rokovanie súdnej rady s Lordom Justice pánom Johnom Thomasom, prezidentom Európskej siete súdnych rád. Predmetom diskusie boli najnovšie vládne návrhy noviel zákonov, ktoré majú oslabiť súdnu moc - novela Ústavy SR o zúžení imunity sudcov a zákona NR SR o Súdnej rade SR. O bližšie informácie sme požiadali JUDr. Juraja Sopoligu, člena a hovorcu Súdnej rady SR.

John Thomas, prezident Európskej siete súdnych rád.

■ Pán Sopoliga, predseda súdnej rady pán Harabin napísal 4. augusta 2010 list prezidentovi Európskej siete súdnych rád (ENCJ), v ktorom ho požiadal o zaujatie stanoviska k uvedeným vládnym návrhom noviel zákonov (Dimenzie, č.08-09/2010). Je už známa odpoveď pána Thomasona?

Áno, Lord Justice John Thomas odpovedal svojim písomným stanoviskom zo dňa 17.9. 2010.

K otázke plánovaného zúženia imunity sudcov je potrebné najprv uviesť, že pri novele Ústavy SR z roku 2001 sa na základe kritickéj správy expertnej misie Európskej komisie z novembra 1997 zosúladiť úroveň imunity sudcov všeobecných súdov s ústavnou úpravou imunity sudcov Ústavného súdu SR a poslancov NR SR.

Verejnosť je nesprávne informovaná o tom, že sudcovia všeobecných súdov majú priestupkovú imunitu. Ignoruje sa pritom fakt, že sudca je vždy stíhaný za spáchanie akéhokoľvek priestupku, ale o jeho postihu rozhoduje disciplinárny súd a pri tzv. drobných priestupkoch predseda príslušného súdu.

Lord Justice John Thomas uviedol, že privilégia, ktoré sudca užíva, sú vo všeobecnosti potrebné, aby sudca mohol vykonávať svoje súdne funkcie - čiže,

aby bol schopný plniť si svoje povinnosti voči občanom štátu a EÚ. Mal by byť preto stíhaný na podnet nezávislého prokurátora (na Slovensku je to v súčasnosti po súhlase ústavného súdu - pozn. red.), pričom rozhodnutie trestne stíhať sudcu by mal vydať len funkčne starší prokurátor, ale súhlas súdu nie je predpokladom k takémuto stíhaniu.

Je teda zrejme, že sa nepripúšťa právomoc policajného zboru začať trestné stíhanie sudcu, ako to predpokladá navrhovaná novela ústavy SR, ktorej dôsledkom by bolo oprávnenie vyšetrovateľov policajného zboru začať trestne stíhať sudcu.

■ Ako reagoval na navrhovanú novelu zákona o Súdnej rade SR?

Zdôraznil, že inštitucionálna nezávislosť sa najlepšie dosahuje prostredníctvom súdnej rady, ktorá je riadne a samostatne financovaná a dokáže zabezpečiť, aby mal justičný systém dostatok financií a zdrojov a aby vydával kvalitné súdne rozhodnutia (v zmysle budapeštianskej rezolúcie ENCJ z mája 2008). Takisto uviedol, že členstvo v súdnej rade, ktoré nefunguje na princípe práce na plný úväzok, majú aj sudcovia, ktorí sú predsedami súdov, pričom neexistuje žiadna všeobecná nezlúčiteľnosť medzi členstvom v súdnej rade a predsedníctvom na súde.

■ Komentoval v diskusii aj návrhy ministerstva spravodlivosti na výmenu členov súdnej rady, ktorí sú predsedami súdov a boli sudcami zvolení za jej členov?

Z diskusie vyplynulo, že je nevyhnutné rešpektovať výsledky volieb členov súdnej rady na základe tajného hlasovania všetkými sudcami Slovenskej republiky. Ich nahradenie inými rozhodnutím než samotnými sudcami - voličmi sa pokladajú za neprijateľné.

Takisto zdôraznil, že musia byť zachované dva základné princípy, na základe ktorých má fungovať nezávislosť súdnictva - menovať sudcov majú orgány zložené zo sudcov a proces vzdelávanie sudcov má byť pod kontrolou a riadením sudcov pomocou orgánov, ktoré sú nezávislé od výkonnej a zákonodárnej moci.

■ Aký praktický význam majú tieto stanoviská?

Ide o stanoviská, ktoré boli prijaté aj na viacerých rokovaniach ENCJ. Európska komisia aj Rada Európy ich rešpektujú ako stanoviská justičného zboru výraznej väčšiny krajín EÚ.

